

Lodownia domowa

AUTOR / WYTWÓRCA

CZAS I MIEJSCE

Czas powstania:
lata 40. XX w.

Miejsce powstania:
, Nieznany

DANE TECHNICZNE

Wymiary:
wys.: 1000 mm, sze.: 580 mm, gł.: 460 mm

Materiał:

Technika:

PRAWA

Właściciel obiektu: Muzeum Inżynierii i
Techniki. Wizerunki cyfrowe i metadane
obektu: domena publiczna. Opis
kontekstowy: licencja CC BY-NC-SA 3.0 PL
(Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne -
Na tych samych warunkach 3.0 Polska).

POZOSTAŁE INFORMACJE

MIM 72/IX/2

SŁOWA KLUCZOWE

lodówka, higiena

OPIS

Lodownia domowa, inaczej nazywana szafą chłodniczą lub lodówką na lód, jest poprzedniczką obecnie używanych lodówek. Działała bez użycia prądu. Lodownia jest rodzajem drewnianej szafki chłodzonej lodem. Służyła do przechowywania żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia w obniżonej temperaturze w celu zabezpieczenia jej przed zepsuciem. Pierwsze takie urządzenia skonstruowano prawdopodobnie już w XVIII wieku. W Polsce lodownie pojawiły się w drugiej połowie XIX wieku. Początkowo lodówki były bardzo drogie. W okresie międzywojennym ich wartość porównywalna była z wartością samochodu. Korzystanie z takich urządzeń było kosztowne i dość uciążliwe, ponieważ wymagało stałego dostępu do lodu. W zależności od pojemności lodówki, w ciągu doby zużywano od ośmiu do piętnastu kilogramów lodu, aby zachować świeżość żywności. Zimą lód wycinano z rzek lub jezior, a następnie gromadzono go na miesiące letnie w specjalnie do tego przygotowanych budynkach zwanych lodowniami. W prezentowanej lodowni domowej zamontowano prosty system odwadniający, którego funkcją było chłodzenie wnętrza lodówki. W górnej części urządzenia, w zamontowanym tam na stałe pojemniku specjalnie izolowanym blachą cynkową umieszczano bryłę lodu. Powietrze, ochładzane u góry, stawało się cięższe i opadało na dół, a ogrzane na dole, unosiło się do góry – w ten sposób utrzymywano stały ruch powietrza. Pojemnik na lód został podzielony na dwie części. Mniejsza przegroda posiada nawiercone otwory, co sugeruje, że to do niej wkładano bryłę lodu. Większa nie posiada odpływu, więc, być może, służyła do schładzania napojów lub produktów wymagających niższej temperatury przechowywania, poprzez umieszczenie ich blisko bryły lodu. Mogła więc tworzyć coś na kształt dzisiejszego zamrażalnika. Woda z topniejącego lodu odprowadzana była przez system rynienek ułożonych w kształcie pofalowanej blachy na tylnej ścianie lodówki, podwieszonych pod komorą z lodem. Woda gromadziła się na dnie lodówki, a następnie była wylewana przy pomocy kranu zamontowanego na bocznej, lewej ścianie. Tego typu urządzenie powodowało, że użytkownik natrafiał na dwie niegodności: po pierwsze topniejący lód wymagał codziennego uzupełniania, a po drugie trzeba było często wylewać zbierającą się wodę. Konstrukcja urządzenia zapewniała utrzymanie w środku niskiej temperatury. Lodówka została wykonana z drewna o grubości kilku centymetrów, jej wnętrze obito blachą ocynkowaną. Przestrzeń między drewnem a blachą wypełniano materiałem izolacyjnym – najczęściej słomą lub trocinami. Powstające na skutek roztopiania się lodu wahania temperatury (zazwyczaj od 8 do 11°C) zmniejszono zastosowaniem izolacji wokół drzwi i górnej klapy. W górnej części lodówki zamontowano również system wietrzenia z możliwością regulacji przepływu powietrza. W Polsce, w rejonach, do których nie doprowadzono prądu lodówki na lód były używane jeszcze w latach 70. XX wieku.

Bibliografia: G. Miliszkievicz, Problematyka wyposażenia dworów ziemiańskich na tle obrazu produkcji artykułów gospodarstwa domowego w II Rzeczypospolitej, Lublin 2012, str. 108-110, dostępny w Bibliotece Multimedialnej Teatrnn.pl, <https://biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/publication/93845/edition/88493/content>, dostęp 29.05.2021. J. Brzozowska-Romanowa, Sposoby chłodzenia produktów w gospodarstwie domowym, „Pani domu” 1935, nr 5, str. 109-110, dostępne w Świętokrzyskiej Bibliotece Cyfrowej, <http://sbc.wbp.kielce.pl/dlibra/publication/32950/edition/32456/content?ref=desc>, dostęp 01.06.2021.

